

לקוטי תורה • פרשת צו • מאמר 7

ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת להוי' אלקיך וגו'

”ששת ימים תאכל מצות, וביום השביעי עצרת”

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל
אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/likutei-torah/tzav/7](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/tzav/7)

1 ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת להוי' אלקיך וגו'. וצי"ל אומרו ית' ששת ימים תאכל מצות והלא לעיל מיניי אמר שבעת ימים תאכל עליו מצות.

"שישה ימים תאכל מצות, וביום השביעי [תהיה] עצרת להוי' אלקיך" וגו'. ויש להבין מדוע אומר הוא יתברך "שישה ימים תאכל מצות", כשעה שממש לפני כן נאמר "שבעת ימים תאכל עליו מצות".

אך הענין דכאן אין הכוונה להזהיר על אזהרת אכילת מצה אלא על שביום הז' עצרת כו'.

אך העניין הוא שאין כאן כוונה לחזור ולהזהיר על אכילת מצה, אלא לומר שביום השביעי יש עצרת וכו'.

אך מה שהקדים ששת ימים תאכל מצות משמעות הכתוב הוא דעיי' שששת ימים תאכל מצות עיי' יהיה אח"כ וביום השביעי עצרת כו'.

אך מכך שהקדים לומר "שישה ימים תאכל מצות" משתמע מן הפסוק שעל ידי כך שתאכל מצות שישה ימים, יבוא לאחר מכן "וביום השביעי עצרת" וכו'.

2 ולהבין מהו ענין השייכות דאכילת מצה ששת ימים להיות עיי' וביום השביעי עצרת, ועוד דהנה ענין וביום השביעי עצרת להוי' אלקיך היינו לפי שבשביעי של פסח היה הנס דקיי"ס [דקריעת ים סוף].

כעת עלינו להבין מהו הקשר בין אכילת מצה במשך שישה ימים לבין כך ש"ביום השביעי עצרת". ועוד, [הטעם ל]"ביום השביעי עצרת לה' אלקיך" הוא משום שביום השביעי של פסח אירע נס קריעת ים סוף.

3 והנה פסח מצרים היה חימוצו נוהג רק יום אחד וא"כ הרי זכו לקיי"ס [לקריעת ים סוף] שלא עיי' אכילת מצה כל ששת הימים, ומדוע לדורות נאמר שבעת ימים תאכל עליו מצות

והנה בפסח מצרים איסור החמץ נהג יום אחד בלבד, ואם כן, בני ישראל זכו לקריעת ים סוף בלי לאכול מצה במשך כל ששת הימים. מדוע נאמר לדורות: "שבעת ימים תאכל עליו מצות",

וגם דדוקא עיי' שששת ימים תאכל מצות עיי' הוא שיוכלו לבוא להיות וביום השביעי עצרת כו'.

וגם, מדוע דווקא באמצעות "ששת ימים תאכל מצות" יוכלו להגיע ל"וביום השביעי עצרת" וכו'?

4 וגם להבין מה דבשביעי של פסח נאמר עצרת להוי' אלקיך ובשמיני עצרת נאמר עצרת תהיה לכם, גם עלינו להבין גם מדוע על היום השביעי [יום] של פסח נאמר: "עצרת להוי' אלקיך", ואילו על שמיני עצרת נאמר: "עצרת תהיה לכם". גם,

להבין מ"ש ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עוגות מצות כי לא חמץ כי גורשו ממצרים ולא יכלו להתממה כו',

[עלינו] להבין את הכתוב: "ואפו את הבצק שהוציאו ממצרים עוגות מצה, כי לא החמיץ, משום שגורשו ממצרים ולא יכלו להתעכב" וכו',

דמשמע שזהו נתינת טעם למה שאפו מצות ולא חמץ לפי שגורשו ממצרים ולא הספיק להחמיץ.

ומשמע שזהו הטעם לכך שאפו מצה ולא חמץ: משום שגורשו ממצרים, ולכצק לא היה די זמן להחמיץ.

5 וזה תמוה דהרי נאסר להם אכילת חמץ יום האחד עכ"פ [על כל פנים] כדאיתא בפסחים דף צ"ו ע"ב. וא"כ איך היו יכולים לאפות חמץ עד שצריך נתינת טעם כי גורשו כו'.

אך הדבר תמוה: הרי אכילת חמץ נאסרה עליהם לפחות באותו יום, כפי שנאמר בפסחים, דף 96b. ואם כן, כיצד יכלו לאפות חמץ, עד שהיה צורך לתת לכך טעם — "כי גורשו" וכו'?

גם להבין מ"ש בהגדה מצה זו שאנו אוכלים על שום מה על שום שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם.

צריך להבין גם את הנאמר בהגדה: "מצה זו שאנו אוכלים, על שום מה? על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ, עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים, הקדוש ברוך הוא, וגאלם".

6 והרי בלאה"נ [בלאו הכי נמי] כבר נצטוו על מצות ומרורים יאכלוהו, ועוד דזה שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים היה אחר חצות לילה.

שהרי מכל מקום כבר נצטוו: "על מצות ומרורים יאכלוהו". ועוד, התגלותו אליהם של מלך מלכי המלכים הייתה לאחר חצות הלילה.

וצווי על מצות ומרורים יאכלוהו היינו קודם חצות לילה שהפסח אינו נאכל אלא עד חצות

והציווי "על מצות ומרורים יאכלוהו" הוא לפני חצות הלילה, שכן את קרבן הפסח אוכלים רק עד חצות;

וכן מצה זו שאנו אוכלים הוא ג"כ קודם חצות דוקא וא"כ איך הוא על שום כו' שנגלה כו'.

וכך גם את המצה הזאת שאנו אוכלים יש לאכול דווקא לפני חצות. ואם כן, כיצד אפשר לומר שהיא "על שום" וכו', "שנגלה" וכו'?

והענין הוא דהנה גבי בערב תאכלו מצת כתיב מצת חסר וי"ו וגבי ויאפו כו' עוגות מצות כתיב מצות מלא בוי"ו.

והענין הוא כך: על "בערב תאכלו מצות" כתוב "מצת", בלי ו', ואילו על "ויאפו" כו', "עוגות מצות", כתוב "מצות", בכתיב מלא ו'.

והיינו כי הוי"ו זהו ההמשכה שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים (ועיין בזהר ויצא דקנ"ז א' וברע"מ [וברע"א מהימנא] פ' פנחס דרנ"א ב').

הטעם הוא שהו' הזאת היא ההמשכה, כלומר, התגלותו אליהם של מלך מלכי המלכים (ועיינו בזהר, ויצא, דף קנ"ז ע"א, וברע"א מהימנא, פרשת פנחס, דף רנ"א ע"ב).

וא"כ היה ב' בחי' מצה. הא' מ"ש בערב תאכלו מצת שהיא מצה דקודם חצות והיא מצת חסר וי"ו. ואם כן, היו שתי בחינות של מצה. הראשונה היא מה שכתוב "בערב תאכלו מצת": המצה שלפני חצות, הכתובה "מצת" בלי ו'.

והב' מ"ש ויאפו כו' מצות כו' והוא המצה שאחר חצות והוא מלא בוי"ו דהיינו אחר שנגלה עליהם כו'. והשנייה היא מה שכתוב "ויאפו" כו', "מצות" כו': המצה שלאחר חצות, הכתובה בכתיב מלא ו', כלומר, לאחר שהתגלו אליהם כו'.

7 וע"כ אמר בהגדה מצה זו שאנו אוכלים על שום מה על שום שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים כו' שהוא ענין מצות מלא בוי"ו שהיה אחר חצות דוקא.

לכן נאמר בהגדה: "מצה זו שאנו אוכלים, על שום מה? על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים" כו'. זהו ענינה של "מצות" בכתיב מלא וי"ו, שהייתה דווקא לאחר חצות.

דהמצה זו שאנו אוכלים הוא ג"כ מבחי' זו והיינו מדכתיב ששת ימים תאכל מצות בוי"ו, שמזה מוכח דמצה זו שאנו אוכלים היא ג"כ מבחי' ומדרגה זו. ולכן עי"ז יומשך להיות וביום השביעי עצרת כו':

הרי שגם המצה הזאת שאנו אוכלים היא מבחינה זו, כפי שעולה מן הכתוב: "ששת ימים תאכל מצות", בכתיב מלא וי"ו. מכאן מוכח שגם המצה שאנו אוכלים היא מבחינה ומדרגה זו. לכן, באמצעותה, תימשך ההמשכה של "וביום השביעי עצרת" כו'.

8 ב ולהבין כ"ז [כל זה] צריך להקדים ענין מ"ש כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם וכו', דבזה מתורץ הקושיא איך

2. כדי להבין את כל זה, יש להקדים [את פירוש] הכתוב: "כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם" וכו', ובכך מתורצת השאלה כיצד

יש בכח המאכל להחיות את האדם הלא הלחם הוא בחי' צומח והאדם הוא בחי' מדבר וא"כ איך יהיה הצומח בחי' מחיה להמדבר שלמעלה ממנו הרבה.

יש בכוחו של המזון להחיות את האדם. והרי הלחם הוא מדרגת הצומח, ואילו האדם הוא מדרגת המדבר. ואם כן, כיצד יכול הצומח להחיות את המדבר, הנעלה ממנו בהרבה?

אלא כי לא על הלחם לבדו מצד עצמות הלחם יחיה האדם, אלא על כל מוצא פי הוי' שמלוכש ממש בהלחם, דהיינו ממאמר תדשא הארץ דשא, וכמ"ש בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' עקב

אלא, "לא על הלחם לבדו", מכוח עצמותו של הלחם, "יחיה האדם", אלא "על כל מוצא פי הוי'", המלוכש ממש בלחם — כלומר, מן המאמר "תדשא הארץ דשא", כפי שכתוב בלקוטי תורה של האריז"ל, פרשת עקב,

כי אותו דבר ה' נכנס באותו המזון והוא זן ומחיה את האדם. אך צ"ל דהלא גם באדם מלוכש דבר ה' ממאמר נעשה אדם.

שדבר ה' הזה נכנס באותו מזון, והוא זן ומחיה את האדם. אך יש להבין: והרי גם באדם מלוכש דבר ה', מכוח המאמר "נעשה אדם".

9 וא"כ למה יקבל חיות מהלחם שמלוכש בו ממאמר תדשא כו'. אך הענין הוא ע"פ המבואר בכמה מקומות [ועמ"ש בפ' בשלח בד"ה

אם כן, מדוע הוא מקבל חיות מן הלחם, שבו מלוכש [הדבר] מן המאמר "תדשא הארץ" וכו'? אלא, העניין הוא על פי המבואר בכמה מקומות [וראה מה שכתוב בפרשת בשלח, במאמר המתחיל

להבין ענין לחם משנה] דבחי' דצ"ח [דומם צומח חי] שרשן הוא מבחי' עולם התהו שקדם לבחי' עולם התיקון כו' אלא שנשתלשלו בריבוי המדרגות וע"י שבה"כ [שבירת הכלים] עד שירדו למטה מטה ונתהוו מהם דברים גשמיים.

"להבין ענין לחם משנה": ששורש הדומם, הצומח והחי הוא מבחינת עולם התהו, שקדם לבחינת עולם התיקון וכו'; אלא שהם השתלשלו בריבוי מדרגות, ועל ידי שבירת הכלים, עד שירדו למטה מטה ומהם נתהוו דברים גשמיים.

10 והאדם שרשו מעולם התיקון ועיקר בחי' עולם התיקון הוא בחי' חכמה דאצי'. ונקרא המשכת מוחין כי בחכמה אתברירו והאדם שיש בו נפש השכלית שרש השתלשלותה הוא ג"כ מבחי' חכמה.

שורשו של האדם הוא מעולם התיקון, והיסוד העיקרי של עולם התיקון הוא בחינת חכמה שבאצילות. המשכת מוחין נקראת כך, משום ש"בחכמה אתברירו" — באמצעות חכמה הם התבררו. גם שורש השתלשלותה של הנפש השכלית שבאדם הוא מבחינת חכמה.

ושבה"כ [ושבירת הכלים] שהיה בעולם התהו הוא בבחי' ז' מדות, אמנם הם בחי' המדות שלמעלה מהחכמה דאצי' ונק' בהמה רבה [ועי' בעי"ח [בעץ חיים] ש"ח שהדעת דתהו נפל בשבה"כ [בשבירת הכלים] וגם שבז"ת [שבז' תחתונות] הי' [היה] כלול ג"כ כח המוחין שבמדות כו'

שבירת הכלים שהתרחשה בעולם התהו הייתה בבחינת שבע המדות; אולם אלו הן מדות שלמעלה מחכמה שבאצילות, והן נקראות "בהמה רבה" [ועיינו בעץ חיים, שער 8, שדעת דתהו נפלה בשבירת הכלים, ושגם בשבע התחתונות היה כלול כוח המוחין שבמדות וכו'.

ולכן הנה"ב [הנפש הבהמית] שבאדם שנלקחה מקי"נ [מקליפת נוגה] משבה"כ [משבירת הכלים] היא ג"כ משכלת ומשגת כו' ועמ"ש בפי' מקץ בד"ה המגביהי לשבת כו'].

ולכן גם הנפש הבהמית שבאדם, שנלקחה מקליפת נוגה שמקורה בשבירת הכלים, משכלת ומשיגה וכו'. ועיינו במה שנכתב בפרשת מקץ, במאמר המתחיל "המגביהי לשבת" וכו'.

11 ולפי שלא היה בהם בחי' ההתכללות נשברו ונפלו ונמצא הן למטה מהאדם ולכן צריכים להתברר ע"י האדם דוקא כי בחכמה אתברירו כנ"ל.

ומכיוון שלא הייתה בהם בחינת התכללות, הם נשברו ונפלו, וכעת הם למטה מן האדם. לכן דווקא האדם צריך לברר אותם, שהרי "בחכמה יתבררו", כפי שנאמר לעיל.

אך לאחר שמתבררים הם מחי' את האדם מצד שרשן שהוא למעלה מהאדם, וזהו כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם דהנה

אך לאחר שהם מתבררים, הם מחיים את האדם מכוח שורשם, שהוא למעלה מן האדם. וזהו פירוש הכתוב: "כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם". והנה,

פי' מוצא פי ה' הוא המקור ושרש שמשם נמשכו גילוי המאמרות מפי ה' ובבחי' מקורן ושרשן הרי הלחם נלקח מבחי' עליונה יותר כנ"ל.

פירוש "מוצא פי ה'" הוא המקור והשרש שממנו נמשכו המאמרות כדי להתגלות מפי ה'; ובבחינת המקור והשרש שלהם, הלחם נלקח מבחינה עליונה יותר, כפי שנאמר לעיל.

12 וזהו הטעם שהמאמר נעשה אדם הוא האחרון בעשרה מאמרות שהמאמרו' [שהמאמרות] תדשא ותוצא הארץ כו' כולם הם קודמים למאמר נעשה אדם והיינו מטעם הנ"ל להיות ששרשן בעולם התהו שקדם לעולם התיקון ששם שרש האדם.

וזו הסיבה שהמאמר "נעשה אדם" הוא האחרון בעשרת המאמרות, ואילו המאמרים "תדשא [הארץ]" ו"תוצא הארץ" וכו' קודמים כולם למאמר "נעשה אדם": הטעם לכך הוא כפי שהוסבר לעיל, משום ששרשם בעולם התהו, שקדם לעולם התיקון, שבו שורשו של האדם.

ולכן אמר רב נחמן והאי דלא אמרית לך באורתא דלא אכלי בישראל דתורא (בב"ק [בבבא קמא] דע"ב), שנמצא מובן מזה שהמאכל מוסיף חיות ג"כ בכח החכמה והשכל של האדם.

ולכן אמר רב נחמן: "והאי דלא אמרית לך באורתא — דלא אכלי בישראל דתורא" (בבא קמא, דף ע"ב). מכאן מובן שהמאכל מוסיף חיות גם לכוח החכמה והשכל של האדם.

וכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] שאין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן והיינו מטעם הנ"ל להיות

וכן אמרו רבותינו ז"ל שהתינוק אינו יודע לקרוא "אבא" עד שיטעום טעם דגן; והטעם לכך הוא כפי שהוסבר לעיל, משום ש

כי שרש המאכלים הן למעלה בעולם התהו שהוא למעלה מהחכמה דתיקון ע"כ יש בהם הכח והיכולת לחזק ולהוסיף גם כח החכמה של האדם [ועמ"ש ע"פ וידבר משה אל ראשי המטות].

שורש המאכלים הוא למעלה, בעולם התהו, הנעלה מחכמת התיקון; לכן יש בהם כוח ויכולת לחזק ולהוסיף גם לכוח החכמה של האדם [ועיינו במה שנכתב על הפסוק "וידבר משה אל ראשי המטות"].

13 וכמ"כ [וכמו כן] הנה יובן בעבודת ה' שזהו ענין בירורי' [בירורים / בירורין] דרפ"ח ניצוצין דתהו שמלובשים בדברים הגשמיים שמתבררי' [שמתבררים] ועולים למעלה בבחי' התיקון שרש נפש האלקית,

כך גם בעבודת ה': זהו ענין בירורם של רפ"ח ניצוצין דתהו, המלובשים בדברים גשמיים, שמתבררים ועולים למעלה, לבחינת התיקון — שורש הנפש האלקית;

והיינו ע"י עבודת ה' בק"ש [בקריאת שמע] ותפלה שבחי' כח וחיות שניתוסף בו ע"י האכילה לש"ש [לשם שמים] הוא נכלל באחד ואהבת ומוסיף כח ההתבוננות והתפעלות האהבה לה' להיות ההתבוננות והדעת והאוי"ר [והאהבה ויראה] בתוקף והתקשרות יותר מכח נפש האלהית עצמה,

והיינו באמצעות עבודת ה' בקריאת שמע ובתפילה. הכוח והחיות שנוספו לאדם באמצעות אכילה לשם שמים נכללים ב"אחד" וב"אהבת", ומוסיפים כוח להתבוננות ולהתעוררות האהבה לה', כך שההתבוננות, הדעת והאהבה ויראה יהיו בתוקף ובתקשרות גדולים יותר מכפי שמאפשר כוח הנפש האלקית עצמה;

דהיינו מטעם הנ"ל להיות שמלובש בהן בחי' רפ"ח ניצוצין דתהו שלמעלה מבחי' התיקון ע"כ ביכולתם להוסיף עילוי גם לבחי' חכמה ומדות שבנפש האלהית

וזאת מהטעם שהוזכר לעיל: מכיוון שרפ"ח ניצוצין דתהו מלובשים בהם, והם למעלה מבחינת התיקון, ביכולתם להוסיף עילוי אפילו לחכמה ולמדות שבנפש האלקית.

(וכנודע מענין והחיות נושאות כו' וכמ"ש בפי יתרו ע"פ זכור את יום השבת לקדשו כו') בק"ש [בקריאת שמע] ותפלה ועסק התורה ומצות:

(כידוע בעניין "והחיות נושאות" וכו', וכפי שמבואר בפרשת יתרו על הפסוק "זכור את יום השבת לקדשו" וכו') — בקריאת שמע, בתפילה ובעיסוק בתורה ובמצוות.

14 ג וע"פ הקדמה הנ"ל יובן ג"כ בענין מצות אכילת מצה בחג הפסח דמבואר בזהר ויצא קנ"ז ב' דכמו שבהשכלת גשמיות אין התינוק יודע ומשכיל כלום עד שטועם לחם וכמבואר הטעם למעלה.

3. על פי ההקדמה שלעיל יובן גם עניינה של מצוות אכילת מצה בחג הפסח. בזהר, ויצא, [דף] קנ"ז ע"ב, מוסבר שכפי שבהבנה של דברים גשמיים, ילד אינו יודע ואינו מבין דבר עד שהוא טועם לחם, כפי שהוסבר הטעם לכך למעלה,

כך בצאת ישראל ממצרים לא ידעו להשכיל גדולת ה' עד שאכלו מצה שהיא בחי' לחם היוצא מן הארץ העליונה.

כך גם, כשיצאו ישראל ממצרים, הם לא ידעו כיצד להשיג את גדולת ה' עד שאכלו מצה, שהיא בחינת לחם היוצא מן הארץ העליונה.

שעל מוצא פי ה' הנמשך בלחם זה יחיה האדם והנפש האלקית לידע ולהכיר את מי שאמר והיה העולם. שהרי ממוצא פי ה' הנמשך בלחם הזה חיים האדם והנפש האלקית, כדי לדעת ולהכיר את מי שאמר והיה העולם.

15 וכמו שנמשך חיות סתם לנפש השכלית מלחם גשמי כנ"ל. כך נמשך מאכילת מצה בפסח חיות לדעת הנפש האלקית.

וכשם שחיות סתם נמשכת לנפש השכלית מלחם גשמי, כפי שהוזכר לעיל, כך מאכילת מצה בפסח נמשכת חיות לדעת של נפש האלקית.

והענין כי החמץ הוא בחי' הגבהה והתנשאות שתופח ועולה ומגביה א"ע [את עצמו], משא"כ מצה שאין בה שום הגבהה, וכמ"כ [וכמו כן] בעבודת ה' חמץ הוא בחי' התנשאות וגסות הקליפה משא"כ מצה בחינת שפלות והכנעה בבחי' בטל רצונך [וזהו]

הענין הוא שחמץ הוא [בחינת] התרוממות והתנשאות: הוא תופח, עולה ומגביה את עצמו; לעומת זאת, במצה אין שום התרוממות. כך גם בעבודת ה': חמץ הוא בחינת ההתנשאות והגסות של הקליפה, ואילו מצה היא בחינת שפלות והכנעה, בבחינת "בטל רצונך" [וזהו]

כי יתחמץ לבבי המשיל הלב הנוטה להרשיע לחמץ, וכן בלשון רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] (בר"ה [בראש השנה] ד"ג סע"ב [סוף עמוד ב]) כאן קודם שהחמיץ כאן לאחר שהחמיץ,

"כי יתחמץ לבבי": [הפסוק] מדמה את הלב הנוטה לרשעה לחמץ. וכך גם בלשון חז"ל (ראש השנה, דף ג, סוף ע"ב): "כאן קודם שהחמיץ, כאן לאחר שהחמיץ".

וכן משלו היצה"ר [היצר הרע] לשאור ואמרו מי מעכב שאור שבעיסה מעכב והיינו מפני שבחי' גסות הוא מקור כל הנפילות לתאוות וכל מיני רע ה' ישמרנו].

וכך גם דימו את היצר הרע לשאור ואמרו: "מי מעכב? שאור שבעיסה מעכב". והיינו מפני שבחינת הגסות היא מקור כל הנפילות לתאוות ולכל מיני רע, ה' ישמרנו].

16 והנה ידוע דבגלות מצרים היו ישראל מקושרים מאד למטה והיה שכלם ומדותם בבחי' המיצרים וגבולים גשמיות העולם הגורמים להיות יש ונפרד כו',

והנה ידוע שבגלות מצרים היו בני ישראל קשורים מאוד לעניינים הגשמיים והנמוכים, והשכל והמדות שלהם היו בתוך המיצרים והגבולות של הגשמיות שבעולם, הגורמים לאדם להיות יש ונפרד כו'.

ועיקר יצי"מ [יציאת מצרים] הוא ע"י שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים שהוא בחי' אור א"ס ב"ה שלמעלה מסדר ההשתלשלות שע"י נמשך בהם בחי' הביטול

ועיקר יציאת מצרים הייתה בכך שהתגלה אליהם מלך מלכי המלכים, שהיא בחינת אור אין סוף ברוך הוא, שלמעלה מסדר ההשתלשלות; ועל ידי כך נמשכה בהם בחינת הביטול,

וכמאמר ובמורא גדול זו גילוי שכינה וע"י ביטול ויראה עילאה זו יצאו מכל המיצרים וגבולים.
וכמאמר: "ובמורא גדול" — זו גילוי שכינה. ועל ידי הביטול והיראה העילאה האלה יצאו מכל המיצרים והגבולות.

17 וכן יצ"מ [יציאת מצרים] בגשמיות כו' וזה היה אחר חצות לילה, אמנם נצטוו תחלה באכילת מצה קודם חצות כמ"ש בערב תאכלו מצת

וכך גם יציאת מצרים בגשמיות וכו'. היא הייתה לאחר חצות הלילה. אולם תחילה נצטוו לאכול מצה לפני חצות, כפי שנאמר: "בערב תאכלו מצות",

שהוא בחי' ביטול רצון והכנעה ושפלות הנמשך מבחי' יראה תתאה שזה הוא ההכנה והכלי לבחי' הגילוי ויראה עילאה הנמשך ונתגלה להם אחר חצות כו',

שהיא בחינה של ביטול [רצונו של האדם], הכנעה ושפלות, הנמשכת מבחינת יראה תחתונה. זו ההכנה והכלי לגילוי וליראה העליונה שנמשכו אליהם והתגלו להם לאחר חצות וכו',

וגם נק' המצה בזהר מיכלא דמהימנותא שהאמונה הוא ג"כ בחי' ביטול שמבטל שכלו ואינו מבקש טעם רק מאמין האמת באמונה הטהורה.

וגם נקראת המצה בזהר "מיכלא דמהימנותא" — מאכל האמונה, שכן גם האמונה היא בחינה של ביטול: האדם מבטל את שכלו ואינו מבקש טעם, אלא מאמין באמת באמונה טהורה.

18 ונמשך בחי' זו בנשמה ע"י מצות אכילת מצה. והוא ע"ד שנוי [שנוכר] לעיל ממשל שהלחם מחיה את האדם, והוא ע"ד מ"ש רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] שאין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום כו',

בחינה זו נמשכת בנשמה באמצעות מצוות אכילת מצה. הדבר דומה למה שהוזכר לעיל במשל, שלחם מחיה את האדם, וכן למה שאמרו חז"ל, שתינוק אינו יודע לקרוא "אבא" עד שיטעם וכו'.

דהנה ידיעת התינוק להיות קורא אבא שנמשך ונתחדש בו ע"י שטעם טעם לחם, אין ידיעה זו אצל בבחי' הבנה וטעם ודעת גמור שהרי אינו יודע איך הוא אביו ולמה צריך לאהוב אותו ועכ"ז [ועם כל זה] הוא קורא אביו

הידיעה המתחדשת אצל התינוק, שבזכותה הוא קורא "אבא" לאחר שטעם את טעם הלחם, אינה ידיעה של הבנה, טעם ודעת שלמים. הרי הוא אינו יודע כיצד האיש הזה הוא אביו, או מדוע עליו לאהוב אותו, ואף על פי כן הוא קורא לו אבא.

ונמצא זו הקריאה הוא ההתקשרות שלו באביו שלא ע"י טעם ודעת המושג אצלו כ"א בבחי' הכרה בלבד והוא בחי' קטנות מאד למטה מן הטעם ודעת.

נמצא שקריאה זו היא הקשר שלו עם אביו, לא באמצעות טעם ודעת שהוא מבין, אלא כהכרה בלבד. זו בחינה של קטנות גדולה מאוד, למטה מטעם ודעת.

19 ומ"מ ההתקשרות ההוא חזק מאד עד שנפשו קשורה מאד בנפש אביו. והיינו מפני שהדעת ההוא שנתחדש בתינוק ע"י טעם לחם שרשו משרש הלחם

ובכל זאת, הקשר הזה חזק מאוד, עד שנפשו קשורה מאוד בנפש אביו. הסיבה לכך היא שאותה ידיעה שהתחדשה אצל הילד באמצעות טעמו של הלחם, שורשה בשורש הלחם,

שהוא מעולם התהו שהוא בחי' שלמעלה מהדעת המושג כנ"ל למעלה מהחכמה כו', ולכן נמשך בבחי' שלמטה מהדעת המושג כו', וע"כ ההתקשרות חזק מאד.

שהוא מעולם התהו, בחינה שלמעלה מן הדעת המושגת, כאמור לעיל — למעלה מחכמה וכו'; ולכן היא נמשכת בבחינה שלמטה מן הדעת המושגת וכו', ומשום כך הקשר חזק מאוד.

20 וכמ"כ [וכמו כן] בענין אכילת מצוה דמצה שנק' בזהר מיכלא דמהימנותא שהאמונה היא ההכרה והדעת וההתקשרות בהקב"ה וכל ישראל מאמינים שהוא לבדו הוא

וכן גם באכילת מצה לשם מצווה, המכונה בזהר "מזון האמונה": שכן אמונה היא ההכרה, הידיעה וההתקשרות עם הקב"ה; וכל ישראל מאמינים שהוא לבדו הוא,

כמו שהיה קודם שנברא העולם ממש כדכתיב אני הו' לא שנית' [ע"י] בפי' ואתחנן בד"ה וידעת היום ביאור ענין דעת ואמונה].

בדיוק כפי שהיה קודם שנברא העולם, כפי שכתוב: "אני הו' לא שנית" [ראו בפרשת ואתחנן, במאמר הפותח במילים "וידעת היום", את הביאור בעניין דעת ואמונה].

21 והמשכה זו הוא מבחי' דעת עליון כי א"ס ב"ה הוא למעלה מהחכמה כו' ולכן נמשך ומתלבש בבחי' אמונה.

והמשכה זו היא מבחינת דעת עליון, שכן אין סוף, ברוך הוא, הוא למעלה מחכמה וכו'; לכן היא נמשכת ומתלבשת בבחינת אמונה.

ולכך המצה היא מיכלא דמהימנותא שהרי הלחם שרשו מבחי' זו כנ"ל מענין ידיעת התינוק להיות קורא אבא ע"י הלחם כו' אלא שזהו בהשכלת ענין עוה"ז שנמשך מהלחם גשמי הנמשך מארץ הגשמיות.

ולכן המצה היא "מזון האמונה", שהרי שורשו של הלחם הוא בבחינה זו, כפי שהוזכר לעיל בעניין ידיעתו של התינוק לקרוא "אבא" באמצעות הלחם וכו'; אלא שכאן מדובר בהכנת ענייני העולם הזה, הנמשכת מן הלחם הגשמי, שמקורו בארץ הגשמית.

אמנם בלחם דמצה בפסח נמשך ומתלבש הכח מבחי' ארץ עליונה שממנה יצא לחם הממשיך בחי' זו באלקות ממש שידע לקרות את אבא שבשמים כו' בהתקשרות חזקה עד מיצוי הנפש כו' אף שאינו משיג בשכל והשגה ממש.

אבל בלחם המצה של פסח נמשך ומתלבש הכוח מבחינת הארץ העליונה, שממנה יוצא לחם הממשיך בחינה זו אל תוך האלקות עצמה, כך שאדם יודע לקרוא לאביו שבשמים וכו' מתוך קשר חזק, עד כדי מיצוי הנפש וכו', אף שאינו משיג זאת בפועל בשכל ובהבנה.

22 וזהו בחי' ביטול. ומזה נמשך ג"כ בחי' בטל רצונך ובחי' שפלות ונפשי כעפר לכל תהיה שזהו כח בחי' ארץ שממנה יצא לחם [ועמ"ש ע"פ

וזהו בחינת הביטול. ממנה נמשכת גם הבחינה של "בטל רצונך", וכן שפלות — "ונפשי כעפר לכל תהיה" — וזהו כוחה של בחינת הארץ, שממנה יוצא לחם [ועיינו במה שכתוב על הפסוק

וישב יעקב בארץ מגורי אביו ועמ"ש ע"פ ויגש אליו יהודה מענין בחי' ארץ שבמחשבה ארץ קדמה אפילו לשמים ולכן דוקא ממנה יצא לחם כו' הנ"ל]:

"וישב יעקב בארץ מגורי אביו", וכן עיינו במה שכתוב על הפסוק "ויגש אליו יהודה", בעניין בחינת הארץ: במחשבה קדמה הארץ אפילו לשמים, ולכן דווקא ממנה יוצא לחם וכו', כנזכר לעיל].

23 ד והנה בחי' מצה זו צריכה שימור כמ"ש ושמרתם את המצות דהיינו לשמור מן החיצונים שלא לבוא לבחי' חימוץ שהוא הגסות וההתנשאות,

ד. והנה, בחינה זו של מצה צריכה שמירה, ככתוב: "ושמרתם את המצות", כלומר, לשמור עליה מפני הכוחות החיצוניים, כדי שלא תגיע לבחינת חימוץ, שהיא גסות והתנשאות;

והיינו להיותה בבחי' יראה תתאה והתקשרות האמונה בלבד למטה מן הטעם ודעת ע"כ צריכה שימור. כלומר, מאחר שהיא בבחינת יראה תתאה וקשר של אמונה בלבד, למטה מטעם ודעת, היא צריכה שמירה.

24 וע"כ נקי מצת חסר וי"ו להיותו עדיין בבחי' קטנות. גם מצת חסר וי"ו הוא מלשון מצותא

ולכן היא נקראת "מצת", חסרה ו', משום שהיא עדיין בבחינת קטנות. גם "מצת", חסרה ו', קשורה ללשון מצותא (מריבה),

כמו מצה ומריבה כדאי' [כדאיתא] בזהר ח"ג [חלק ג'] דרנ"א ב' שהמריבה הוא להיות ביטול היש והגסות ע"ד לעולם ירגיז אדם יצ"ט [יצר טוב] על יצה"ר [יצר הרע] כו' וע"כ היתה קודם חצות.

כמו "מצה ומריבה", כפי שנאמר בזהר חלק ג', דף רנ"א ע"ב. המריבה נועדה להביא לביטול היש והגסות, על דרך "לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע" וכו'; ולכן היא הייתה לפני חצות.

משא"כ ענין המצה הב' הוא אחר חצות דוקא אחר קרבן הפסח אחר שנגלה עליהם כו'.

מה שאין כן עניינה של המצה השנייה הוא דווקא לאחר חצות, אחרי קרבן הפסח, לאחר שנגלה עליהם וכו'.

דהנה ענין הפסח הוא מ"ש ופסח ה' שהוא ענין דילוג והמשכה שלא כסדר ההשתלשלות וכמ"ש ובמורא גדול זו גילוי שכינה

הנה, עניינו של הפסח הוא מה שכתוב: "ופסח ה'", וזהו ענין של דילוג והמשכה שלא לפי סדר ההשתלשלות, וכמו שנאמר: "ובמורא גדול" — זו גילוי שכינה,

שהוא בחי' אור א"ס ב"ה שלמעלה מעלה מהשתלשלות העולמות שהיה מאיר ומתגלה אז בנפשם האלקית, וזהו עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים.

שהוא בחינת אור אין סוף ברוך הוא, שלמעלה מעלה מהשתלשלות העולמות, והוא האיר והתגלה אז בנפשם האלקית. וזהו "עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים".

פ"י מלכי המלכים הן ד' בחי' מלכות שמאיר בארבע עולמות אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] ומלך מלכי המלכים הוא בחי' מלכות דא"ס שלמעלה מעלה מהשתלשלות ד' עולמות אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] [וזהו]

כלומר, "מלכי המלכים" הם ארבע בחינות מלכות המאירות בארבעת העולמות אצילות, בריאה, יצירה ועשיה; ואילו "מלך מלכי המלכים" הוא בחינת מלכות דאין סוף, שלמעלה מעלה מהשתלשלות ארבעת העולמות אצילות, בריאה, יצירה ועשיה [וזהו]

בחי' בריש הורמנותא דמלכא הנז' [הנזכר] בזהר בראשית דט"ו כ"כ [כל כך] בספר אשל אברהם שם] שעיי' בחי' הגילוי זה דוקא וגאלם וכמ"ש ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך.

בחינת "בריש הורמנותא דמלכא", המוזכרת בזהר בראשית, דף ט"ו; כך כתב בספר אשל אברהם שם]. דווקא באמצעות גילוי זה "גאלם", וכמו שכתוב: "ועברתי בארץ מצרים" — "אני ולא מלאך".

25 ולכן נקי גילוי זה ובמורא גדול כי יראה לשון נוק' [נוקבא] זהו בחי' יראה תתאה הנמשך מבחי' מלי' דאבי"ע [דאצילות בריאה יצירה עשיה] בכל עולם לפי ערכו.

ולכן גילוי זה נקרא "ובמורא גדול". המילה יראה היא בלשון נקבה, והיא מציינת את בחינת היראה התחתונה, הנמשכת מבחינת מלכות שבאצילות, בבריאה, ביצירה ובעשיה, בכל עולם לפי מדרגתו.

אכן מורא גדול לשון זכר זהו בחי' יראה עילאה שהוא בחי' זכר ונמשך ע"י גילוי בחי' מלך מלכי המלכים כנ"ל וזהו ענין המצה הב' שאחר חצות דמצה הוא בחי' ביטול כנ"ל,

אבל "מורא גדול" הוא לשון זכר: זו בחינת יראה עילאה, שהיא בחינת זכר, והיא נמשכת באמצעות גילוי בחינת מלך מלכי המלכים, כנזכר לעיל. וזהו עניינה של המצה השנייה, של אחר חצות, שכן המצה היא בחינת ביטול, כנזכר לעיל;

אך מצה דקודם חצות הוא בחי' יראה תתאה ואמונה כמו שנתלכשה בבחי' שלמטה מהדעת המושג כנ"ל,

אבל המצה שלפני חצות היא בחינת יראה תחתונה ואמונה כפי שהן מלוכשות בבחינה שלמטה מן הדעת המושגת, כנזכר לעיל;

וזהו בחי' כי נער ישראל כו' חסד נעוריק כו' וממצרים קראתי לבני כו' וכקריאת התינוק אבא כו' וזוהי בחינת "כי נער ישראל" וכו', "חסד נעוריק" וכו', "וממצרים קראתי לבני" וכו', וכמו קריאת התינוק "אבא" וכו'.

אבל בחי' הביטול דמצה זו שאחר חצות היא בחי' ביטול אמיתי ויראה עילאה שנמשך בחי' גילוי מה שלמעלה מהדעת המושג שהאיר אז בנפשם,

אבל בחינת הביטול שבמצה זו, של אחר חצות, היא בחינת ביטול אמיתי ויראה עילאה, שבה נמשכה בחינת גילוי של מה שלמעלה מן הדעת המושגת, והאירה אז בנפשם;

והיינו מבחי' הגילוי אור א"ס שלמעלה מהשתלשלות שהאיר אז עליהם מלמעלה למטה בבחי' אתעדלי"ע [אתערותא דלעילא], וזהו ענין ובמורא גדול זו גילוי שכינה, וע"כ בחי' מצה זו א"צ [אין צריך / אינו צריך] שימור מחימוץ כלל

כלומר, מבחינת גילוי אור אין סוף שלמעלה מהשתלשלות, שהאיר אז עליהם מלמעלה למטה, בבחינת אתערותא דלעילא. וזהו ענין "ובמורא גדול" — זו גילוי שכינה. לכן בחינת מצה זו אינה צריכה שמירה כלל מפני החמצה,

שהוא בחי' הישות והגסות מאחר שאין לחיצונים בחי' אחיזה ויניקה כלל מבחי' זו, [כי יראה עילאה הוא אור אבא שדוחה החיצונים, רק בחי' יראה תתאה צריכה שימור כו']].

שהיא בחינת ישות וגסות, מאחר שלחיצונים אין אחיזה ויניקה כלל מבחינה זו [כי יראה עילאה היא אור אבא, הדוחה את החיצונים, ורק בחינת יראה תתאה צריכה שמירה וכו']].

26 וזהו ענין שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם שקאי על בחי' הב' דאין

וזהו פירוש הדברים "הבצק של אבותינו לא הספיק להחמיץ עד שנגלה עליהם": הכוונה היא למצה השנייה.

ביכולתו להחמיץ כלל מפני עוצם הגילוי דבחי' מלך מלכי המלכים שנגלה עליהם שאין שם יניקה ואחיזה לחיצונים שהוא היש וההתנשאות שנק' חמץ.

הבצק לא יכול היה להחמיץ כלל, מפני עוצמת הגילוי של מלך מלכי המלכים שנגלה עליהם; במקום זה אין לכוחות החיצוניים שום יניקה ואחיזה — הם היש וההתנשאות המכונים חמץ.

27 וזהו ויאפו את הבצק כו' עוגות מצות כי לא חמץ ר"ל [רוצה לומר] שלא בא לידי חימוץ, והיינו להיות

וזהו [הפירוש של] "ויאפו את הבצק" וכו', "עוגות מצות כי לא חמץ": כלומר, הבצק לא הגיע לידי חימוץ. והטעם לכך הוא

כי גורשו ממצרים שאין שום אחיזה כלל למצרים בבחי' זו שנגלה עליהם כו' וא"כ ממילא נמשך מזה כי לא חמץ כו',

"כי גורשו ממצרים": למצרים לא הייתה שום אחיזה כלל בכחינה זו, שבה התגלה אליהם וכו'; ואם כן, ממילא נובע מכך "כי לא חמץ" וכו'.

ולכן אף שבהליכתם ממצרים עד בואם לרעמסס אף שהיה להם קפיצת הדרך מ"מ בצירוף עד שהציתו האש לאפות ודאי שהה הבצק יותר מכדי שיעור חימוץ ועכ"ז [ועם כל זה] לא חמץ מטעם הנ"ל (ומתורץ בזה א' מהקושיות דלעיל).

ולכן, אף שבהליכתם ממצרים עד בואם לרעמסס הייתה להם קפיצת הדרך, מכל מקום, בצירוף הזמן שעבר עד שהציתו את האש לאפייה, הבצק בוודאי שהה זמן רב יותר מכדי שיעור חימוץ, ואף על פי כן לא החמיץ, מהטעם שזכר לעיל. ובכך מתורצת אחת הקושיות שהועלו לעיל.

וע"כ נאמר כאן מצות מלא בוי"ו שהוי"ו הוא המשכה הנמשך בהם מבחי' מורא גדול ויראה עילאה ולכן נאמר כאן "מצות" מלא בוי"ו, שכן הוי"ו היא המשכה שנמשכה בהם מבחינת מורא גדול ויראה עילאה,

וכמו שאומרים בתפלה והנורא אל עליון בתוספת וי"ו משא"כ הגדול הגבור בלא וי"ו [וכמ"ש במ"א בפרשה ואתחנן בד"ה וידעת היום כו'].

כמו שאנו אומרים בתפילה: "והנורא אל עליון", בתוספת וי"ו, ואילו "הגדול הגבור" נאמר בלי וי"ו [וכפי שנתבאר במקום אחר, בפרשת ואתחנן, במאמר הפותח במילים "וידעת היום" וכו'].

משא"כ בחי' יראה תתאה נק' עדיין מצת חסר וי"ו ולכן היא צריכה שימור מהחיצונים אבל בחי' מצה הב' שנק' מצות מלא בוי"ו א"צ [איך צריך / אינו צריך] שימור

לעומת זאת, בחינת יראה תתאה נקראת עדיין "מצת", חסרה וי"ו, ולכן היא זקוקה לשמירה מפני החיצונים; אבל בחינת המצה השנייה, הנקראת "מצות" מלא בוי"ו, אינה זקוקה לשמירה

(ועמ"ש ר"פ אלה תולדות מענין שמות כשמת מלא וי"ו וחסר וי"ו ע"ש ועמ"ש בפ' נשא ע"פ וישמרך ויחונך כו'):

(ועיינו בתחילת פרשת "אלה תולדות" בענין "שמות" כמו "כשמת", מלא וי"ו וחסר וי"ו, עיינו שם; וכן עיינו בפרשת נשא על הפסוק "וישמרך ויחונך" וכו').

28 והנה מעתה י"ל [יש לומר] תירוץ הקושיא הנז' [הנזכר] לעיל איך אנו אומרים במצה זו שאנו אוכלים קודם חצות לילה שהוא על שום שלא הספיק בצקת כו',

כעת אפשר להשיב על הקושיא שהוזכרה לעיל: כיצד אנו אומרים על המצה הזאת, שאנו אוכלים לפני חצות הלילה, שהיא "משום שלא הספיק בצקם" וכו',

והרי זהו בחי' ומדרגת המצה הב' שלא היתה אלא לאחר שנגלה כו' דהיינו אחר חצות.

והרי זהו המדרג של המצה השנייה, שהייתה רק לאחר שהתגלה וכו', כלומר, לאחר חצות?

אך הענין הוא כי כ"ז [כל זה] דוקא בזמן שהיו ישראל אז בגלות מצרים ולא היה להם

אלא שהדברים אמורים דוקא בזמן שבני ישראל היו בגלות מצרים, ועדיין לא היו להם

תורה ומצות עדיין ע"כ לא היה ביכולתם לקבל בחי' הגילוי העצום דבחי' מורא גדול ולהיות בהם בחי' ביטול ויראה עילאה קודם חצות.

תורה ומצוות; לכן לא יכלו לקבל את הגילוי העז של מדרגת מורא גדול, או שתהיה בהם מדרגת ביטול ויראה עילאה, לפני חצות.

אלא קודם חצות הי' [היה] רק בחי' מצת חסר וי"ו דהיינו בחי' יראה תתאה בטל רצונך.

אלא שלפני חצות הייתה רק המדרגה של מצה חסרה ו', כלומר, מדרגת יראה תתאה: "בטל רצונך".

29 ועי"ז דוקא היו יכולים לקבל בחי' הגילוי הנ"ל אחר חצות ועי"ז נמשך בהם בחי' שלא הספיק בצקת כו'.

ודווקא באמצעות זאת יכלו לקבל את הגילוי האמור לעיל לאחר חצות, ועל ידי כך נמשכה בהם הבחינה של "לא הספיקה בצקם להחמיץ" וכו'.

אבל לאחר שקיבלו ישראל תורה ומצות בהר סיני והרי בכל השנה כולה גם קודם הפסח ממשיכים המשכת אלקות ע"י תורה ומצות ע"כ גם במצה זו שאנו

אבל לאחר שבני ישראל קיבלו את התורה והמצוות בהר סיני, ומכיוון שבמשך כל השנה, גם לפני פסח, אנו ממשיכים אלקות באמצעות התורה והמצוות, לכן גם במצה זו שאנו

אוכלים קודם חצות יכולים אנו [על ידי קיום התורה ומצות שקדם כל השנה] לקבל בחי' גילוי שכינה מבחי' שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים אחר חצות כו'.

אוכלים לפני חצות, אנו יכולים [באמצעות קיום התורה והמצוות במשך כל השנה שקדמה לכך] לקבל את הבחינה של גילוי השכינה, מהבחינה של "שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים" לאחר חצות וכו'.

30 וכמ"ש בזהר ויצא הנ"ל מזה בקדמיתא ולבתר מצוה. בתוספת וא"ו ע"ש. נמצא בחי' מצוה זהו מבחינת ומדרגת מצה הב' שהיא מצות מלא וי"ו.

כפי שנכתב בזהר, פרשת ויצא, שהזכר לעיל: "מצה בתחילה ואחר כך מצוה", בתוספת ו'; ראו שם. נמצא שמדרגת המצוה היא מדרגת המצה השנייה, "מצות", ככתיב מלא ו'.

והיינו לפי שע"י קיום התורה ומצות נמשך בחי' תר"ך עמודי אור דכתר עליון שזהו עצמו ענין שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים כו'

וזהו משום שעל ידי קיום התורה והמצוות נמשכת בחינת שש מאות ועשרים עמודי אור של כתר עליון, וזהו עצמו ענין "שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים" וכו';

ולכן מה שנמשך להם בחצות לילה שהוא עת רצון נמשך לנו במצה זו שאנו אוכלים קודם חצות, והיינו מצד שיש לנו תורה ומצות שהן הן עצמיות רצון העליון כו'.

ולכן, מה שנמשך להם בחצות הלילה, שהיא עת רצון, נמשך לנו במצה זו שאנו אוכלים קודם חצות; כלומר, משום שיש לנו תורה ומצוות, שהן עצם הרצון העליון וכו'.

31 וזהו שאמר בהגדה מצה זו שאנו אוכלים על שום מה פי' דבשלמא בהיותם בגלות מצרים שהיו בבחי' גלות הקליפות וסט"א [וסטרא אחרא] מאד

וזהו שנאמר בהגדה: "מצה זו שאנו אוכלים, על שום מה?" כלומר, מובן מדוע בזמן גלות מצרים, כשהיו שרויים בגלות קשה של הקליפות והסטרא אחרא,

ולא היה להם תורה ומצוות נצטוו באכילת מצה דקודם חצות שהיא בחי' מצת חסר וי"ו כדי להיות להם זו להכנה שע"י יוכלו לקבל אח"כ הגילוי גדול הנ"ל.

משום שלא היו להם תורה ומצוות, נצטוו לאכול את המצה שלפני חצות, שהיא בבחינת "מצת" בלי ו'. אכילה זו נועדה להכין אותם, כדי שיוכלו לקבל לאחר מכן את הגילוי הגדול שהזכר לעיל.

משא"כ אנו שכבר ניתן לנו התומ"צ [התורה ומצות], [והנה המצות הם מצות המלך ובקיומן מקיים שום תשים עליך מלך

אבל אנחנו, שכבר ניתנו לנו התורה והמצוות, [והרי המצוות הן ציוויי של המלך, ובקיום המצוות מקיימים את "העמד תעמיד עליך מלך",

והוא בחי' יראה תתאה עכ"פ [על כל פנים] כמ"ש בסי' ש"ב [של בינונים] פמ"א [פרק מ"א / פרשה מ"א] וכמ"ש במ"א ע"פ וידבר אלקים כו' בדרוש חג השבועות] א"כ מהו ענין אכילת מצה זו דקודם חצות דוקא.

והרי זו לפחות בחינת יראה תתאה, כפי שנכתב בספר של בינונים, פרק מ"א, וכפי שמתבאר במקום אחר על הפסוק "וידבר אלקים" וכו', בדרוש לחג השבועות], אם כן, מה הטעם לאכול דוקא את המצה שלפני חצות?

32 ומשני על שום שלא הספיק כו', פי' דאכילת מצה שלנו אע"פ [אף על פי] שאנו אוכלים אותה לפני חצות דוקא, מ"מ אין הענין וההמשכה רק מבחי' ומדרגת מצה הא' בלבד.

והתשובה היא: "על שום שלא הספיק" וכו'. כלומר, אף שאנו אוכלים את המצה שלנו דוקא לפני חצות, בכל זאת עניינה וההמשכה שבה אינם רק מבחינתה ומדרגתה של המצה הראשונה בלבד;

אלא שנמשך בה ג"כ מבחי' ומדרגת המצה הב' שהיא בחי' הביטול ומורא גדול עד שלא הספיק להחמיץ והוא מבחי' הגילוי שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים וגאלם

אלא נמשכת בה גם מבחינתה ומדרגתה של המצה השנייה, שהיא בחינת הביטול והמורא הגדול, עד שלא הספיק הבצק להחמיץ; וזוהי בחינת הגילוי שבו נגלה אליהם מלך מלכי המלכים וגאלם,

שהוא גילוי אור א"ס ב"ה שלמעלה מעלה מהשתלשלות שגילוי והמשכה זו נמשך לנו במצה זו ג"כ מטעם הנ"ל, ואיך מרומזים ב' ההמשכות במצה א'. אך נודע כי ההפרש בין חמץ למצה הוא רק באות ה'.

שהוא גילוי אור אין סוף ברוך הוא, שלמעלה מעלה מהשתלשלות. גילוי והמשכה זו נמשכים גם אלינו במצה הזאת, מהטעם שהוזכר לעיל. וכיצד נרמזות שתי ההמשכות במצה אחת? והנה, ידוע שההבדל בין חמץ למצה הוא רק באות ה'.

33 והנה הה' מילוי שלה הוא ג"כ אות ה', ולכן נקראת המכפלה כמ"ש במ"א, ובי' ההי' אלו המרומזים בה' אחת דמצה ה' בחי' ב' מדרגות דמצה הנ"ל,

והנה, גם המילוי של האות ה' הוא האות ה', ולכן היא נקראת "המכפלה", כפי שמוסבר במקום אחר; ושתי ההי"ן האלה, המרומזות בה"א אחת של מצה, הן שתי הבחינות של מצה שהוזכרו לעיל;

כי המילוי הוא מבחי' ההעלם המוסתר ונעלם תוך הה' עצמה, והעלם זה שבתוך ה' שהיא בחי' מלי' שרשו מבחי' כתר

שהרי המילוי שייך לבחינת ההעלם המוסתר והנעלם בתוך האות ה' עצמה; והעלם זה שבתוך האות ה', שהיא בחינת מלכות, שורשו בבחינת כתר,

כי נעוץ תחלתן בסופן כו' ועמ"ש ע"פ ועתה יגדל נא כח אד' כו' הוא ענין גילוי ההעלם כו' ע"ש:
כי "תחילתן נעוצה בסופן" וכו'. ועיינו במה שכתוב על הפסוק "ועתה יגדל נא כח אדנות" וכו': "כח" הוא ענין גילוי ההעלם וכו', עיינו שם.

34 ה ועתה צ"ל ענין שביעי של פסח ואיך דע"י ששת ימים תאכלו מצות תחלה אזי דוקא וביום השביעי עצרת שהוא ענין קי"ס [קריעת ים סוף] וכנ"ל.

5. כעת יש להבין את עניינו של היום השביעי של פסח, וכיצד דווקא לאחר ש"ששת ימים תאכלו מצות" בא "וביום השביעי עצרת", שהוא ענין קריעת ים סוף, כנזכר לעיל.

דהנה ענין ים ויבשה למעלה הן בחי' עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגלייא והוא עד"מ ים וארץ למטה דכל מה שיש ביבשה יש בים,

ענין הים והיבשה למעלה הוא בחינת העולם המכוסה (עלמא דאתכסיא) והעולם המגולה (עלמא דאתגלייא). הדבר דומה לים וליבשה למטה: כל מה שיש ביבשה יש גם בים,

אלא שביבשה הם באתגלייא משא"כ בהים הם באתכסייא לפי שהן מובלעין ומכוסים בתוך הים שמכסה עליהם (ועי' בפ' בשלח בד"ה אז ישיר).

אלא שביבשה הם גלויים, ואילו בים הם מכוסים, מפני שהם מובלעים ומכוסים בתוך הים, המכסה עליהם (ועיינו בפרשת בשלח, במאמר המתחיל "אז ישיר").

וכמו כן למעלה הנה בחי' מלכות דאצי' נק' ארץ ונק' ג"כ ים. והיינו כי הנה הארת והמשכת המלכות שנמשך ומתלבשת בבי"ע להחיות העולמות מאין ליש

וכך גם למעלה: בחינת מלכות דאצילות נקראת "ארץ" ונקראת גם "ים". כלומר, הארת והמשכת המלכות, הנמשכת ומתלבשת בבריאה, יצירה ועשיה כדי להחיות את העולמות ולהביאם מאין ליש,

שהם בחי' עלמין דאתגליין שנראים דבר נפרד ויש בפני עצמו נק' בחי' זו ארץ, ועי' נאמר תדשא הארץ כו' תוצא הארץ נפש חיה וכדפי' בזהר בכמה דוכתי ועי' [ועיינ'] בפ' שמיני דל"ט ע"ב.

שהם עולמות מגולים, הנראים כדבר נפרד וכמציאות בפני עצמה, נקראת בחינה זו "ארץ". ועל כך נאמר: "תדשא הארץ" וכו', "תוצא הארץ נפש חיה", כפי שמבואר בזהר במקומות רבים; ועיינו בפרשת שמיני, דף ל"ט ע"ב.

והיינו כמ"ש באגרת הקודש ד"ה איהו וחיוהי שעיקר התהוות היש ודבר נפרד לגמרי הוא ממלי דאצי שנעשה עתיק דבריאה כי אין מלך בלא עם כו' משא"כ מבחי המדות עצמן דאצי ע"ש.

כלומר, כפי שנכתב באגרת הקודש, בפרק המתחיל "איהו וחיוהי", שעיקר התהוותו של היש, דבר הנפרד לגמרי, הוא ממלכות דאצילות, הנעשית עתיק דבריאה, כי "אין מלך בלא עם" וכו'. לא כך הוא מצד מדות דאצילות עצמן; עיינו שם.

35 והנה המלי היא מקבלת האור והשפע מאור א"ס ע"י המדות דאצי וממנה דוקא נמשך אח"כ בבי"ע,

והנה, מלכות מקבלת את האור והשפע מאור אין סוף באמצעות המדות של אצילות, וממנה דוקא נמשכת לאחר מכן [השפע] לבריאה, יצירה ועשיה;

כי בחי אור א"ס כמו שמאיר בבחי המדות עליונים דאצילות א"א שיבא בבחי הגילוי תחלה בבי"ע, שכן אור אין סוף, כפי שהוא מאיר במדות העליונות של אצילות, אינו יכול להתגלות תחילה בבריאה, יצירה ועשיה,

כי באצי איהו וחיוהי גרמוהי חד שהחסד דאצי הוא בחי א"ס ממש ואין ערוך כלל בחי חסד דבריאה שכן באצילות "הוא, חיותו וכליו אחד", ולכן החסד של אצילות הוא ממש בחינת אין סוף, ואין כל השוואה בינו לבין בחינת החסד של בריאה,

שהוא בחי גבול מחנה מיכאל באהבה לקבל ההשפעה בהשתלשלות מבחי חסד דאצי שבלי גבול, וכמ"ש באגרת הק' בענין ואנכי עפר ואפר כו' ע"ש.

שהוא בחינה מוגבלת — מחנה מיכאל, העומד באהבה כדי לקבל את השפע, באמצעות השתלשלות, מבחינת החסד של אצילות, שהוא בלי גבול; וכפי שנכתב באגרת הקודש בעניין "ואנכי עפר ואפר" וכו', עיינו שם.

אם לא ע"י שמתעלם תחלה אור החסד זה בבחי מלכות וממנה יורד אח"כ השפע בבי"ע

[אין הדבר אפשרי] אלא אם כן אור החסד הזה מתעלם תחילה בבחינת מלכות, וממנה יורד לאחר מכן השפע לבריאה, יצירה ועשיה;

כי מדת מלי הוא רוממות והתנשאות כמ"ש והמתנשא מימות עולם ודרך כלל ההתנשאות הוא הסתלקות שלא ירד החיות עליהם כ"כ [כל כך],

שכן מדת מלכות היא רוממות והתנשאות, כפי שנאמר: "והמתנשא מימות עולם"; ובדרך כלל, התנשאות פירושה הסתלקות, כך שהחיות אינה יורדת אליהם במידה רבה כל כך;

ולכן נק' בחי' מלכות ים להיות כמו שהים מכסה ומעלים מה שבתוכו כמ"כ [כמו כן] בחי' מלכות מעלמת ומכסה על בחי' מדות העליונים דאצי'

ולכן בחינת מלכות נקראת "ים", שכן כשם שהים מכסה ומסתיר את מה שבתוכו, כך בחינת מלכות מסתירה ומכסה את המדות העליונות של אצילות

(ועמ"ש מענין והים עליהם מלמעלה בפ' בלק ע"פ מי מנה עפר יעקב), ולכן נק' בחי' זו דמלכות עלמא דאתכסיא.

(ועיינו במה שנכתב בעניין "והים עליהם מלמעלה" בפרשת בלק, על הפסוק "מי מנה עפר יעקב"); ולכן בחינת מלכות זו נקראת "עלמא דאתכסיא", העולם המכוסה.

אמנם מה שמאיר ומתפשט ממנה לנבראים דבי"ע להיות עלמין דאתגליין הנה בחי' זו נק' ארץ. אך מה שמאיר ומתפשט ממנה אל הנבראים שבבריא, יצירה ועשיה, כך שיהיו עולמות גלויים — בחינה זו נקראת "ארץ".

(וכ"ה בזהר בראשית דיי"ח ע"ב דכ' בחי' אלו זהו ענין ב' פסוקים ראשונים דק"ש [דקריאת שמע] שמע ישראל ובשכמל"ו [וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] וע' בס' ש"ב [של כינונים] ח"ב [חלק ב'] פ"ז [פרק ז']).

(וכן הוא בזהר, Bereishis, דף 18ב, ששתי בחינות אלו הן עניינם של שני הפסוקים הראשונים של קריאת שמע: "שמע ישראל" ו"ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד"; ועיינו ב-Sefer Shel Beinonim, חלק ב', פרק ז').

והנה כ"ז [כל זה] הוא דוקא כשהאור וההשפעה נמשך בדרך וסדר ההשתלשלות מאצי' לבי"ע מבחי' ממלא שאז שייך בחי' ים ויבשה עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא, שכך היא הדרגת ההשתלשלות העולמות שא"א שיבא האור וההשפעה שבאצילות

והנה, כל זה הוא דווקא כאשר האור והשפע נמשכים בדרך ובסדר ההשתלשלות מאצילות לבריא, יצירה ועשיה, מבחינת ממלא כל עלמין; שכן אז שייכות הבחינות של ים ויבשה, העולם המכוסה והעולם הגלוי. כך היא הדרגת ההשתלשלות של העולמות, שאין האור והשפע שבאצילות יכולים

שהוא בבחי' א"ס להתגלות בבי"ע נבראים ובעלי גבול אם לא ע"י ההעלם בתחלה בחי' עלמא דאתכסיא

שהוא בבחינת אין סוף, להתגלות בבריא, יצירה ועשיה, שהן נבראים מוגבלים, אלא אם כן קדמה לכך הסתרה — בחינת העולם המכוסה,

שהוא באמת נשאר בבחי' אתכסיא והעלם אלא רק הארה והמשכה לבד נמשך מזה להיות מקור השפע לבייע בחי' עלמא דאתגליא.

אשר באמת נשאר בבחינת כיסוי והסתר, ורק הארה והמשכה ממנו נמשכות להיות מקור השפע לבריאה, יצירה ועשיה — בחינת העולם הגלוי.

אמנם בליל שביעי של פסח שהיה מאיר ומתגלה הארה גדולה ועצומה מלמעלה מסדר ההשתלשלות מבחי' א"ס ב"ה עצמו הסוכ"ע השוה ומשוה כו'

אך בליל שביעי של פסח האיר והתגלה אור גדול ועצום מלמעלה מסדר ההשתלשלות, מבחינת אין סוף ברוך הוא עצמו, סובב כל עלמין, "השווה ומשווה" וכו',

שאצי' ועשייה שוין ממש לפניו וכחשכה כאורה ממש שבחי' ההעלם והגילוי שבסדר ההשתלשלות העולמות עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגלייא שוין ממש לפניו.

שהרי אצילות ועשיה שוות ממש לפניו, וחושך הוא כאור ממש, כך שההסתר והגילוי שבסדר ההשתלשלות העולמות — העולם המכוסה והעולם הגלוי — שווים ממש לפניו.

כיון שבאמת אינו בגדר עלמין כלל לכן ע"י ירידה והמשכה מבחי' זו נמשך לשנות סדר ההשתלשלות לגמרי שבחינת עלמא דאתכסיא נעשה ממש בבחי' גילוי

ומכיוון שבאמת אינו בגדר עולמות כלל, הרי שעל ידי ירידה והמשכה מבחינה זו נמשך שינוי גמור בסדר ההשתלשלות, כך שבחינת העולם המכוסה נעשתה ממש בבחינת גילוי,

כמו עלמא דאתגלייא שכללות ההעלם עצמו בא לידי גילוי ולא דרך הארה והמשכה לבד (ועמ"ש בשה"ש [בשיר השירים] בפ"י כי טובים דודיך מיין).

כמו בעולם הגלוי: ההעלם עצמו, בכללותו, בא לידי גילוי, ולא רק בדרך של הארה והמשכה (וראה מה שכתוב בשיר השירים בביאור "כי טובים דודיך מיין").

וזהו ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה וגו', פ"י רוח קדים הוא המשכה מבחי' קדמונו של עולם דהיינו מבחי' א"ס ב"ה עצמו שאינו בגדר עלמין כלל.

וזהו "ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה" וגו'. פירוש הדבר: "רוח קדים" היא המשכה מבחינת קדמונו של עולם, כלומר מבחינת אין סוף ברוך הוא עצמו, שאינו בגדר עולמות כלל.

ועל ידי גילוי והמשכה זו וישם את הים לחרבה, שבחיי עלמא דאתכסיא נעשה בחיי יבשה שהוא בחיי גילוי ממש למטה.

ובאמצעות גילוי והמשכה זו "וישם את הים לחרבה": בחינת העולם הנסתר נעשתה לבחינת יבשה, שהיא גילוי ממש למטה.

36 וזהו ענין קריעת ים סוף דהיינו שבחיי מלי' דאצילות שהיא מקבלת מים החכמה עילאה דאצילות והיא סוף עולם האצי' ובה מתעלמים האורות של האצילות, וע"כ

וזהו ענין קריעת ים סוף: בחינת מלכות דאצילות, המקבלת מים החכמה העילאה דאצילות, היא סופו של עולם האצילות, ובה נסתרים האורות של האצילות; ולכן

נק' ים וע"י הגילוי מבחי' קדמונו של עולם שהי' [שהיה] מאיר אז בבחי' מלי' נעשה העלם הים סוף לבחי' גילוי ויבשה ממש דהיינו שעצמיות אורות האצי' היו אז בבחי' הגילוי בבי"ע.

היא נקראת "ים". וכאשר התגלתה בחינת קדמונו של עולם, שהאירה אז בבחינת מלכות, הפך ההעלם של ים סוף לגילוי ממש וליבשה; כלומר, עצם האורות של האצילות התגלו אז בבריאה, ביצירה ובעשיה.

[ויובן זה יותר עפ"מ"ש [על פי מה שכתוב] בזהר בראשית הנ"ל דבחי' אחד ובחי' ועד שבק"ש [שבקריאת שמע] זהו ענין ים ויבשה, וכמ"ש יקוו המים אל מקום אחד כו' שהמלי' דאצילות היא בחי' מקומו של אחד כביכול עי' [עיינן] בת"ז [בתיקוני זוהר] תיקון מ"ב.

(הדבר יובן יותר על פי מה שכתוב בזהר, בראשית, שהוזכר לעיל: בחינת "אחד" ובחינת "ועד" שבקריאת שמע הן ענין ים ויבשה. ועל כך נאמר: "יקוו המים אל מקום אחד" וכו', שהרי מלכות דאצילות היא בחינת "מקומו" של האחד, כביכול; ראו תיקוני זוהר, תיקון מ"ב.)

וביאור הענין מובן עפ"מ"ש [על פי מה שכתוב] ע"פ וארא, שבאמת לגבי קב"ה [קודשא בריך הוא] מצד עצמותו ומהותו ית' לא שייך עליו מלת אחד כלל שהרי הוא יחיד ומיוחד והוא לבדו הוא, אלא כמארו"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] שהוא אחד בשבעה רקיעים ובארץ ודי' רוחות העולם כו',

וביאור הענין מובן על פי מה שכתוב על הפסוק "וארא": לאמיתו של דבר, ביחס לקדוש ברוך הוא כפי שהוא בעצמותו ומהותו יתברך, המילה "אחד" כלל אינה שייכת, שהרי הוא יחיד ומיוחד והוא לבדו הוא. אלא הכוונה היא למה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, שהוא אחד בשבעה רקיעים, בארץ ובארבע רוחות העולם וכו'.

ולכן א"ש [אתי שפיר] שבח"י זו נק' ים שהברואים שבים חיותם וקיומם הוא בתוך הים דוקא, וכך הוא בח"י עלמא דאתכסיא דאינון מתיחדין באחד שכולם בטלים במציאות במקורם כו',

ולכן מובן היטב מדוע בחינה זו נקראת "ים": יצורי הים מקבלים את חיותם ואת קיומם דווקא בתוך הים. וכך היא בחינת העולם המכוסה, שבה הם מתייחדים באחד, שכן כולם בטלים במציאות בתוך מקורם וכו';

הנה מקום אתי כו', ובח"י ועד הוא אחד בחלופי אתון שהוא מקור עלמין דאתגליין שנראה כאלו העולם הוא דבר ויש בפ"ע [בפני עצמו] כו'.

"הנה מקום אתי" וכו'. ובחינת "ועד" היא "אחד" בחילוף אותיות; היא מקור העולמות הגלויים, שבהם נדמה כאילו העולם הוא דבר וישות בפני עצמו וכו'.

והנה מהותו ועצמותו ית' הוא בח"י יחיד, ועי"ש [ועיין שם] דע"י התורה נמשך בח"י יחיד ממש בבח"י גילוי ועי"ז נאמר ושמי הוי' לא נודעתי כו'.

והנה מהותו ועצמותו יתברך היא בחינת יחיד. ועי"נו שם, שעל ידי התורה נמשכת בחינת יחיד ממש בגילוי, ועל כך נאמר: "ושמי הוי' לא נודעתי" וכו'.

והיינו מטעם שכי [שכתב] במ"א שהתורה נק' משל הקדמוני בח"י קדמונו של עולם כו', והנה בקי"ס [בקריעת ים סוף] שנאמר ג"כ ויולך ה' את הים ברוח קדים כו' שהוא הגילוי מבחינת קדמונו של עולם שהוא יחיד ומיוחד והוא לבדו הוא

והטעם לכך הוא כמו שכתוב במקום אחר, שהתורה נקראת "משל הקדמוני", בחינת קדמונו של עולם וכו'. והנה בקריעת ים סוף, שעליה נאמר גם "ויולך ה' את הים ברוח קדים" וכו', הייתה התגלות מבחינת קדמונו של עולם, שהוא יחיד ומיוחד והוא לבדו הוא,

לכן ע"י גילוי זה הפך ים ליבשה שבח"י אחד נמשך בבח"י גילוי ממש בבח"י ועד דהיינו גילוי יחודי [יחודא עילאה] ממש ביחוד [ביחודא תתאה], (ועמ"ש ע"פ כי תשמע בקול כו' לעשות הישר כו' ע"ש).

לכן, באמצעות גילוי זה, הוא הפך ים ליבשה: בחינת "אחד" נמשכה בגילוי ממש בבחינת "ועד", כלומר, גילוי יחודא עילאה ממש בתוך יחודא תתאה. (וראו מה שכתוב על הפסוק "כי תשמע בקול" וכו', "לעשות הישר" וכו'; עי"נו שם).

ועדי' הוא ענין אנשי יריחו שהיו כורכין את שמע שהיו אומרים אחד ואהבת ולא היו מפסיקין לומר בשכמל'ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] כי רצו שימשך האהבה מבחי' אחד יחו"ע [יחודא עילאה] ממש,

ובדרך זו יש להבין את עניינם של אנשי יריחו, שהיו כורכים את שמע: הם היו אומרים "אחד" ו"ואהבת" בלי להפסיק ולומר "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", משום שרצו שהאהבה תימשך מבחינת "אחד", מהיחוד העליון עצמו;

אלא שאין הלכה כדבריהם כי זהו רק בחי' קי"ס [קריעת ים סוף] שנמשך באתעדל'יע [באתערותא דלעילא] והזכרת קי"ס [קריעת ים סוף] הוא באמת ויציב שהוא אחר יציאת מצרים

אלא שאין הלכה כדבריהם, כי זו רק בחינת קריעת ים סוף, שנמשכה באמצעות אתערותא דלעילא; וקריעת ים סוף נזכרת בברכת "אמת ויציב", הנאמרת לאחר יציאת מצרים,

דהיינו לאחר שחותם בקי"ש [בקריאת שמע] אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים כו' אזי דווקא מזכיר קי"ס [קריעת ים סוף] באמת ויציב:

כלומר, לאחר שחותמים בקריאת שמע במילים "אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים" וכו', רק אז מזכירים את קריעת ים סוף ב"אמת ויציב".

37 ו זהו ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת, כי הנה קי"ס [קריעת ים סוף] הי' [היה] בשביעי של פסח דוקא

6. וזהו [פירוש] "שישה ימים תאכל מצות, וביום השביעי עצרת". קריעת ים סוף הייתה דווקא ביום השביעי של פסח,

כי ים סוף הוא בחי' מלי' שהוא בחי' יום השביעי כנודע דיום הראשון הוא בחי' חסד.

מפני שים סוף הוא בחינת מלכות, שהיא בחינת היום השביעי, כידוע, שהיום הראשון הוא בחינת חסד.

38 ויום השביעי הוא בחי' מלי' ואז נמשך ונתגלה בחי' רוח קדים כי נעוץ סופן בתחלתן מראש ומקדם נסוכה,

והיום השביעי הוא בחינת מלכות; ואז נמשכת ומתגלה בחינת "רוח קדים", שכן "נעוץ סופן בתחילתן": "מראש ומקדם נסוכה".

אך גילוי זה הוא דוקא ע"י שמתחלה ששת ימים תאכל מצות, דהנה ענין אכילת מצה מכואר למעלה

אך גילוי זה בא דווקא באמצעות "ששת ימים תאכל מצות" תחילה. והנה, ענין אכילת מצה התבאר למעלה,

שהוא ג"כ ענין המשכת אור א"ס שלמעלה מסדר ההשתלשלות שזהו ענין הדילוג שלא הספיק להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים כו',

שהיא גם עניין המשכת אור אין סוף שלמעלה מסדר ההשתלשלות, וזהו עניין ה"דילוג": [הבצק] "לא הספיק להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים" וכו';

ולכן ע"י אכילת מצה ששת ימים שהוא המשכת אור הסוכ"ע בבחי' גילוי בכל הששה מדות מבחי' חסד עד בחי' יסוד,

ולכן, באמצעות אכילת מצה כמשך שישה ימים — שהיא המשכת אור סוכב כל עלמין בגילוי בכל שש המדות, מבחינת חסד ועד בחינת יסוד —

אזי נמשך מזה וביום השביעי שהוא בחי' מלי' עצרת כו' דהיינו שבחי' היותה בחינת ים והעלם נעשה בחי' יבשה וגילוי.

נמשך מכך "וביום השביעי", שהוא בחינת מלכות, "עצרת" וכו'; כלומר, היותה בחינת ים והעלם נעשה לבחינת יבשה וגילוי.

(והיינו ע"י רוח קדים שהוא המשכה מבחינת קדמונו של עולם שאינו בגדר עלמין כלל אפילו להיות סוכב כו', והוא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שלמעלה מאתעדל"ת [מתערותא דלתתא] שע"י מעשה המצות

(וזהו באמצעות רוח קדים, שהיא המשכה מבחינת קדמונו של עולם, שאינו בגדר העולמות כלל, ואף לא בגדר "סוכב" וכו'; והיא אתערותא דלעילא שלמעלה מאתערותא דלתתא הבאה על ידי קיום המצוות,

ולכן נאמר ואתם תחרישון, אלא שאעפ"כ [שאף על פי כן] המשכה זו היא דוקא ע"י שמתחלה ששת ימים תאכל מצות שהוא אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] להמשיך אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] המשכה מבחי' סוכ"ע רצון העליון

ולכן נאמר "ואתם תחרישון". ואף על פי כן, המשכה זו באה דווקא באמצעות "ששת ימים תאכל מצות" תחילה, שהיא אתערותא דלתתא כדי להמשיך אתערותא דלעילא — המשכה מבחינת סוכב כל עלמין, הרצון העליון;

אזי ע"י ישרה ויומשך ההמשכה מלמעלה מבחי' סוכ"ע כמ"ש במ"א בענין פתחי לי כו' ואני אפתח לך כו' ועמ"ש בביאור ע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו ומ"ש סד"ה האזינו השמים בענין אהיה כטל כו').

אזי באמצעות זאת תשרה ותימשך המשכה מלמעלה מבחינת סוכב כל עלמין, כמו שנתבאר במקום אחר בעניין "פתחי לי" וכו', "ואני אפתח לך" וכו'; וראו מה שנכתב בביאור על הפסוק "אחרי ה' אלקיכם תלכו", ומה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "האזינו השמים" בעניין "אהיה כטל" וכו').

וזהו עצרת להוי' אלקיך, כי הוי' זהו בחינת יחוי"ע [יחודא עילאה] שנק' ים וכמ"ש הוי' אחד, ושם אלקים זהו בחי' מקור ההמשכה בבי"ע שנק' יבשה, ובשביעי של פסח הוא גילוי שלמעלה מב' הבחי' כנ"ל וזהו "עצרת לה' אלקיך": שכן הוי' היא בחינת יחודא עילאה, הנקראת "ים", כמו שכתוב "הוי' אחד"; ושם אלקים הוא בחינת מקור ההמשכה לבריאה, יצירה ועשיה, הנקראת "יבשה". וכיום השביעי של פסח יש גילוי שלמעלה משתי הבחינות הללו, כנזכר לעיל;

ולכן הוא בחי' עצרת לב' הבחי' להוי' אלקיך, ואזי מה שהי' [שהיה] נק' הוי' שהוא בחי' ים ועלמא דאתכסיא נעשה אלהיך בבחי' אתגליא ממש,

ולכן הוא בחינת עצרת לשתי הבחינות, "לה' אלקיך". ואז מה שנקרא הוי', בחינת ים והעולם הנסתר, נעשה "אלקיך", בגילוי ממש.

(וזהו ענין עצרת קליטה וכיוון שנתכווצו ונקרשו המים ונעשו כמו נד עד שנעשה בבחי' יבשה: מ"כ וצי"ע [וצריך עיון]).

(וזהו ענין עצרת — קליטה וכיוון: המים התכווצו ונקרשו ונעשו כמו נד, עד שנעשו בחינת יבשה. מצאתי כתוב, וצריך עיון.)

והנה הגם שבחשבון ספירת העומר הרי יום שביעי ש"פ הוא בחי' יסוד ולא בחי' מל' כנודע, היינו בבחי' חושבנא דעומר שהוא העלאה מלמטה למעלה, ועיי' ההעלאה והאתעדל"ת [והאתערותא דלתתא] ממשיכים היום יום כו',

והנה, אף שבחשבון ספירת העומר היום השביעי של פסח הוא בחינת יסוד ולא בחינת מלכות, כידוע, הרי זה מצד בחינת חשבון העומר, שהיא העלאה מלמטה למעלה; ועל ידי ההעלאה ואתערותא דלתתא ממשיכים את האור של אותו יום, וכן הלאה;

וע"כ יום הראשון שהוא ענין הגילוי מלמעלה למטה מאיליו וממילא אין סופרים אותו ומתחילים מיום השני משא"כ לגבי בחי' ההמשכה שמלמעלה למטה שנמשך ביום א' של פסח,

ולכן היום הראשון, שהוא ענין הגילוי מלמעלה למטה, מאיליו וממילא, אינו נמנה, ומתחילים למנות מהיום השני. אבל לא כך הוא לגבי בחינת ההמשכה מלמעלה למטה, שנמשכת ביום הראשון של פסח

(שזהו עיקר בחי' חג הפסח לשון דילוג שהיא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] ואילו ההמשכה שע"י חשבון ימי העומר עיקר ענינה הוא חג השבועות כו').

(שזהו עיקר בחינת חג הפסח — לשון דילוג, שהיא אתערותא דלעילא; ואילו ההמשכה שעל ידי חשבון ימי העומר, עיקר ענינה הוא חג השבועות וכו').

הרי יום הא' דפסח הוא עיקר ההמשכה ראשונה והוא בבחי' חסד, ואזי יום שביעי של פסח הוא בחי' מל'.
מל'.

הרי שהיום הראשון של פסח הוא עיקר ההמשכה הראשונה, והיא בחינת חסד; ואז היום השביעי של פסח הוא בחינת מלכות.

אמנם בפסח מצרים לפי שהי' [שהיה] אצלם משה ואהרן וז' ענני הכבוד, ע"כ גם בלא אכילת מצה היו יכולים להמשיך מבחי' הגילוי שנגלה עליהם

אולם בפסח מצרים, מכיוון שהיו עמם משה ואהרן ושבעת ענני הכבוד, יכלו להמשיך, גם בלי אכילת מצה, מבחינת הגילוי שהתגלה עליהם

ביום א' להמשיכו בכל הז' ימים, וע"כ לא הי' [היה] חימוצו נוהג רק יום הא' בלבד משא"כ עתה (וכמ"ש זה לעיל בד"ה מצה זו כו'. ע"ש).

ביום הראשון, להמשיכו בכל שבעת הימים; ולכן איסור חמץ נהג אז רק ביום הראשון בלבד, שלא כמו עכשיו (כפי שנכתב לעיל במאמר המתחיל "מצה זו" וכו'; עיינו שם).

ומעתה יובן ג"כ מש"כ [מה שכתוב] עצרת להווי אלקיך ובשמיני עצרת נאמר תהיה לכם ולמה לא נאמר כאן לכם ג"כ.

ומכאן יובן גם מדוע נאמר "עצרת לה' אלקיך", ואילו על שמיני עצרת נאמר "תהיה לכם", ומדוע לא נאמר כאן גם "לכם".

ויובן זה בהקדים עוד ענין אחד והוא להבין הטעם שאין גומרים את ההלל בחג הפסח כ"א בבי' ימים הראשונים ומאי שנא מחג הסוכות שגומרין את ההלל בכל ימי החג.

הדבר יובן בהקדמת ענין נוסף: יש להבין מדוע אין אומרים את ההלל השלם בחג הפסח אלא בשני הימים הראשונים, ומה ההבדל בינו לבין חג הסוכות, שבו אומרים את ההלל השלם בכל ימי החג.

39 ונודע מענין אמירת ההלל בחג הוא ענין רוב השמחה והשבח על תוספת האור והגילוי שמאיר ומתגלה מלמעלה.

ידוע שענין אמירת ההלל בחג הוא ביטוי לשמחה ולשבח מרובים על תוספת האור והגילוי המאירים ומתגלים מלמעלה.

וגם פי' הלל הוא ענין המשכת האור והגילוי מלשון בהילו נרו, וכמ"ש במ"א דשני הענינים עולים בקנה א' שע"י ההלל והשבח ממשיכים ההארה והגילוי כו',

גם פירוש המילה הלל קשור להמשכת אור וגילוי, מלשון "בהילו נרו". וכפי שמוסבר במקום אחר, שני הענינים קשורים זה בזה: באמצעות ההלל והשבח ממשיכים את ההארה והגילוי וכו'.

ונודע שעיקר ענין מצות קריאת ההלל הוא כשגומרים אותו דוקא שאז נקי מצוה ומברכין עליו תחלה לד"ה אשר קדשנו במצותיו כו' משא"כ כשקורין אותו בדילוג נקי רק מנהג אבותיהם בגמרא (בתענית כ"ח ב')

ידוע שעיקר מצוות קריאת ההלל הוא דווקא כשאומרים אותו בשלמותו; אז הוא נקרא מצווה, ולפי כל הדעות מברכים עליו תחילה את הברכה "אשר קידשנו במצותיו" וכו'. לעומת זאת, כשהוא נקרא בדילוגים, הגמרא מכנה זאת רק "מנהג אבותיהם" (תענית, דף כח ע"ב),

וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] (שם) הלל ברי"ח [בראש חודש] לאו דאורייתא, וא"כ אינו מובן הטעם כלל למה אין גומרים את ההלל ביום שביעי של פסח עכ"פ [על כל פנים] שבו הי' [היה] הגילוי הגדול מלמעלה מהשתלשלות כו'.

וחז"ל אמרו (שם): "הלל בראש חודש לאו דאורייתא". אם כן, כלל לא מובן מדוע אין אומרים הלל שלם לפחות ביום השביעי של פסח, שבו היה גילוי גדול שמעל ההשתלשלות וכו'.

אך הענין הוא דהנה בצאת ישראל ממצרים היו עדיין בבחי' קטנות שהרי לא קיבלו עדיין תורה ומצות עד שעמדו אצל הר סיני, וע"כ נקראו בשם נער כמ"ש כי נער ישראל ואוהבהו (בהושע ס"י י"א),

אלא הענין הוא, שכאשר יצאו ישראל ממצרים הם היו עדיין בבחינת קטנות, שהרי עדיין לא קיבלו תורה ומצוות; הם קיבלו אותן רק כשעמדו ליד הר סיני. לכן הם נקראו "נער", כפי שנאמר: "כי נער ישראל ואוהבהו" (הושע יא, א),

ולכן אף שהיה להם אז התגלות נסים גדולים ועצומים שהוא ע"י ירידה הארה גדולה ועצומה מא"ס ב"ה הסוכ"ע, אמנם לא היה הארה זו מאיר ומתגלה בהם כ"א בתכלית הקטנות

ולכן, אף שראו אז ניסים גדולים ועצומים, שבאו בעקבות ירידה של הארה גדולה ועצומה מאין סוף ברוך הוא, סובב כל עלמין, הארה זו בכל זאת לא האירה והתגלתה בהם אלא בתכלית הקטנות.

(וע' בפע"ח [בפרי עץ חיים] גבי כוונת שביעי של פסח שנוי [שנוכר] קטנות כו' ע"ש, דלכאורה תמוה איך הוא בחי קטנות והלא אדרבה האור והגילוי נמשך מבחי שלמעלה מסדר ההשתלשלות וכמ"ש בזהר בעתיקא תליא.

(ראו פרי עץ חיים, בכוונת היום השביעי של פסח, שם נזכרת קטנות וכו'; עיינו שם. לכאורה הדבר תמוה: כיצד זו בחינת קטנות, והרי להפך, האור והגילוי נמשכים מבחינה שמעל סדר ההשתלשלות, וכפי שנאמר בזהר: "בעתיקא תליא".)

ולפי הנ"ל א"ש [אתי שפיר] דבאמת הגילוי הוא מבחי גבוה מאד אבל הגילוי להם הוא בבחי קטנות מטעם הנ"ל שהרי לא קיבלו עדיין תומ"צ [תורה ומצות] ולא היה בהן עדיין שלימות כמ"ש בזהר)

לפי האמור הדברים מובנים היטב: אכן, הגילוי הוא מבחינה גבוהה מאד, אבל הגילוי שהגיע אליהם היה בבחינת קטנות, מהטעם שהוסבר לעיל — הם עדיין לא קיבלו תורה ומצוות, ועדיין לא הייתה בהם שלמות, כפי שנאמר בזהר.

(ועיין בגמרא פ"ח [פרק ח'] דב"ק [דבבא קמא] דף צ"ב סע"ב [סוף עמוד ב] כד הוינא זוטרי כו' ועיין מענין כי נער ישראל ברבות

(ועיינו בגמרא, פרק ח' של בבא קמא, דף צ"ב סוף ע"ב: "כשהיינו קטנים" וכו'; ועיינו בעניין "כי נער ישראל" במדרש רבה,

כי תשא ס"פ מ"ג ובשה"ש [ובשיר השירים] רבה בפסוק אפריון עשה לו ובזח"ב [ובזהר חלק ב'] ס"פ בא דמ"ג ע"א. ויקהל דרי"ז סע"א [סוף עמוד א]. ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם. ועמ"ש בביאור ע"פ שימני כחותם בענין הרצועות דתש"ר [דתפילין של ראש]).

כי תשא, סוף פרק מ"ג, ובשיר השירים רבה על הפסוק "אפריון עשה לו", ובזהר, חלק ב', סוף פרשת בא, דף מ"ג ע"א; ויקהל, דף רי"ז סוף ע"א; ובמקדש מלך שם. ועיינו במה שנכתב בביאור על הפסוק "שימני כחותם", בעניין הרצועות של תפילין של ראש).

והוא עד"מ מאהבת האב לבנו שיש בזה ב' אופנים, דהיינו כשהבן הוא קטן אז האהבה מהאב אליו היא בבחי' הגילוי ותוקף במאד עד שמחבקו ומנשקו ונושאו על זרועותיו.

והדבר דומה לאהבת אב לבנו, שיש בה שני אופנים. כשהבן קטן, אהבת האב אליו גלויה וחזקה מאוד, עד שהוא מחבק אותו, מנשק אותו ונושא אותו על זרועותיו.

אמנם עכ"ז [עם כל זה] אין האהבה מתגלה כ"כ [כל כך] בהבן הקטן רק בדברים קטנים, שהרי אינו מבין ומרגיש עדיין כ"כ [כל כך] הדברים הגדולים.

אף על פי כן, אהבה זו יכולה להתגלות אצל הבן הקטן רק בדברים קטנים, שכן הוא עדיין אינו מבין ומרגיש במידה רבה דברים גדולים.

משא"כ כשהבן גדול דהגם שאז האהבה מהאב אינו נראה ונגלה כ"כ [כל כך] להיות מחבקו ומנשקו עכ"ז [עם כל זה] מתפשטת ומתגלית לבנו יותר ללמדו חכמה וליתן לו כל צרכיו אז בגדלותו שהם דברים גדולים כו'.

לעומת זאת, כשהבן גדל, אף שאהבת האב אינה נראית ומתגלה באותה מידה בחיבוק ובנשיקה, היא מתפשטת ומתגלה יותר כלפי בנו: הוא מלמד אותו חכמה ונותן לו את כל צרכיו כשהוא כבר בוגר — דברים גדולים וכו'.

40 וכמ"כ [וכמו כן] למעלה עד"מ הנה ביצ"מ [ביציאת מצרים] שנאמר כי נער ישראל שעדיין לא הי' [היה] בהם שלימות כ"כ [כל כך], לכן אע"פ [אף על פי] שהגילוי הי' [היה] אהבה רבה ממקום גבוה מאד.

וכך גם למעלה, בדרך משל: ביציאת מצרים, שעליה נאמר "כי נער ישראל", עדיין לא הייתה בהם שלמות רבה כל כך. לכן, אף שהגילוי היה אהבה רבה ממקום גבוה מאוד,

אמנם לא האיר בהם רק בבחי' קטנות, וע"כ אין גומרין בו את ההלל. (והא דבימים ראשונים של פסח גומרים את ההלל מבואר בזהר שם וגם ע"פ פשוט הוא נכון

היא בכל זאת האירה בהם רק בבחינת קטנות, ולכן אין אומרים בה את ההלל השלם. (האמור על אמירת ההלל השלם בימים הראשונים של פסח מוסבר שם בזהר; וגם לפי הפשט הדבר נכון,

כי אע"ג [אף על גב] שלא הי' [היה] בהם עדיין שלימות כ"כ [כל כך] מ"מ הרי יציאתם מבחינת מצרים שהיא מאפילה לאורה ברוחניות ג"כ שמבחי' מצרים ערות הארץ ומ"ט שערי טומאה יצאו להיות עבדי ה'.

כי אף שעדיין לא הייתה בהם שלמות רבה כל כך, מכל מקום יציאתם ממצרים הייתה מעבר מחושך לאור גם במונח הרוחני: הם יצאו מבחינת מצרים, "ערוות הארץ", ומ"ט שערי טומאה, ונעשו עבדי ה'.

א"כ אין לך דבר גדול מזה אף שלא נשלמו עדיין עד קבלת התורה וע"ז גומרין את ההלל ביום צאתם ממצרים), משא"כ בחג הסוכות

אם כן, אין דבר גדול מזה, אף שעדיין לא הגיעו לשלמות עד קבלת התורה; ועל כך אומרים את ההלל השלם ביום צאתם ממצרים.) אבל חג הסוכות שונה,

שהוא אחר קבלת התורה שבחי' אהבה העליונה מאיר ומתפשט בהם בבחי' גדלות עדי"מ אהבת האב לבנו הגדול שמתגלית ונמשך ממנה דברים גדולים כו' כנ"ל, ע"כ גומרין בהן את ההלל בכל ימי החג.

שחל לאחר קבלת התורה, כאשר האהבה העליונה מאירה בהם ומתפשטת בבחינת גדלות, כמו אהבת אב לבנו הבוגר, שמתגלית ומתוכה נמשכים דברים גדולים וכו', כפי שהוזכר לעיל. לכן אומרים בו את ההלל השלם בכל ימי החג.

ובהקדמה זו מובן ג"כ הטעם שבשמע"צ [שבשמיני עצרת] נאמר עצרת תהיה לכם שמאיר ומתגלה לכם ממש משא"כ בשביעי של פסח נאמר עצרת לה' אלקיך שאינו מאיר ומתגלה בבחי' לכם כ"כ עד קבלת התורה,

ובהקדמה זו מובן גם הטעם לכך שעל שמיני עצרת נאמר "עצרת תהיה לכם": האור מאיר ומתגלה לכם ממש. ואילו על היום השביעי של פסח נאמר "עצרת לה' אלקיך", שכן האור אינו מאיר ומתגלה בבחינת "לכם" באותה מידה, עד קבלת התורה.

(ולכן נקרא שבועות עצרת בגמרא, ואמרו בו הכל מודים בעצרת דבעינן לכם כו'. ועיין ברכות בשה"ש [בשיר השירים] בפסוק מה יפו פעמיך אמר ר' [רבי] יהושע בן לוי ראויה היתה העצרת של חג שתהא רחוקה חמשים יום כנגד העצרת של פסח

(ולכן שבועות נקרא בגמרא "עצרת", ואמרו עליו: "הכול מודים שבעצרת בעינן לכם" וכו'. ועיינו במדרש רבה על שיר השירים, בפסוק "מה יפו פעמיך": אמר רבי יהושע בן לוי, "ראויה הייתה העצרת של חג להיות רחוקה חמשים יום, כנגד העצרת של פסח,

אלא כו' ע"ש, הרי דחג השבועות הוא לגבי שבעת ימי הפסח דוגמת שמיני עצרת לגבי שבעת ימי הסוכות.

אלא וכו', עיינו שם. הרי שחג השבועות הוא ביחס לשבעת ימי הפסח כמו שמיני עצרת ביחס לשבעת ימי הסוכות.

והיינו כנ"ל שבפסח לא נמשך הגילוי כי"כ [כל כך] בבחי' לכם עד חג השבועות שניתנה בו תורה, והנה בענין הלל פי' הרמ"ז [הרב משה זכות] פי' אמור דצ"ו תחלת ע"א שכן ההלל סודו להאיר במל' סוד אדני גימטריא הלל כו'.

כלומר, כפי שנאמר לעיל, בפסח הגילוי אינו נמשך במידה רבה כל כך בבחינת "לכם", עד חג השבועות, שבו ניתנה התורה. ובענין ההלל, הרמ"ז מפרש (בפרשת אמור, דף צו, תחילת ע"א): "שהרי סודו של ההלל הוא להאיר במלכות, סוד אדני, שגימטריה שלו הלל" וכו'.

ולכן לא נאמר הלל גמור עד חג השבועות עכ"ל [עד כאן לשונו]. וענין להאיר בשם אד' י"ל [יש לומר] שיוכן ממ"ש בד"ה ועתה יגדל נא כח אד' שזהו כענין העונה איש"ר [אמן יהא שמיה רבא] מברך בכל כחו כו' ע"ש. "ולכן לא נאמר הלל גמור עד חג השבועות". עד כאן לשונו. את ענין ההארה בשם אדני אפשר להבין מתוך הכתוב במאמר הפותח במילים "ועתה יגדל נא כוח אדני": הדבר דומה למי שעונה "אמן, יהא שמיה רבא מברך" בכל כוחו וכו'; עיין שם.

ובספר מאורי אור אות ה' סי' י"ד כתב הלל נקי המלכות כי היא מהלל תמיד להוי', ויש הלל גמור מל' פרצוף שלם ויש הלל שאינו גמור חצי פרצוף מחזה ולתתא עכ"ל [עד כאן לשונו].

ובספר מאורי אור, אות ה', סימן יד, כתב: "הלל הוא כינוי למלכות, כי היא מהללת את הוי' תמיד. יש הלל גמור — מלכות בפרצוף שלם; ויש הלל שאינו גמור — חצי פרצוף, מהחזה ולמטה". עד כאן לשונו.

והפרש זה הוא כענין מעלת בית ראשון על בית שני כמבואר בזח"ב [בזהר חלק ב'] שמות ד"ט ע"ב ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם ע"ש שזהו כענין ה' עילאה וה' תתאה, ועד"ז כ' [כתב] בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך הלל.

והבדל זה דומה למעלתו של בית ראשון על בית שני, כפי שמוסבר בזוהר, חלק ב', שמות, דף ט ע"ב, ובמקדש מלך שם (עיין שם): הדבר דומה לה"א עילאה ולה"א תתאה. ועל דרך זו כתב בפרדס, בערכי הכינויים, בערך "הלל":

הלל גמור ושאינו גמור יש שפ"י כי הגמור הוא בסוד הבינה ושאינו גמור בסוד המל'.

"הלל גמור ושאינו גמור — יש שמפרשים שהגמור הוא בסוד הבינה, ושאינו גמור בסוד המלכות.

והנכון הלל גמור לבנה במילואה והלל שאינו גמור בסוד פרצת הלבנה עכ"ל [עד כאן לשונו], ולפמ"ש [ולפי מה שכתוב] בשם המק"מ [המקדש מלך] שני הפירושים עולים בקנה א' דהלל גמור זהו כשהמלי מקבלת הארה גדולה עד שהיא במדרגת הבינה כענין לא זו מחבבה עד שקראה אמי כו') (ועמ"ש מזה בד"ה שיר השירים בענין ב' הפירושים שבבחי' כלה לשון כלה שארי ולשון כלתה נפשי כו'. ועמ"ש סד"ה יגלה לן טעמיה בענין ביום ההוא יהיה כו').

אך הפירוש הנכון הוא: "הלל גמור — לבנה במילואה, והלל שאינו גמור — בסוד פרצת הלבנה". עד כאן לשונו. ולפי מה שנכתב בשם מקדש מלך, שני הפירושים מתיישבים זה עם זה: הלל גמור הוא כשהמלכות מקבלת הארה גדולה, עד שהיא מגיעה למדרגת הבינה, כמו בענין "לא זו מחבבה עד שקראה אמי" וכו'.

(ועמ"ש מזה בד"ה שיר השירים בענין ב' הפירושים שבבחי' כלה לשון כלה שארי ולשון כלתה נפשי כו'. ועמ"ש סד"ה יגלה לן טעמיה בענין ביום ההוא יהיה כו').

(ועיין במה שנכתב על כך במאמר הפותח במילים "שיר השירים", בענין שני הפירושים בבחינת כלה: כלה מלשון "כלה שארי", וכלה מלשון "כלתה נפשי" וכו'. ועיין במה שנכתב בסוף המאמר הפותח במילים "יגלה לן טעמיה", בענין "ביום ההוא יהיה" וכו').

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר והתרגום לעברית של ימינו.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/tzav/7

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק